

وضعیت نامناسب تولید

زیر سایه رکود

تحلیل مهندس بیژن کاموری، مدیر عامل شرکت کامکاو، در خصوص رکود اقتصادی حاکم بر ایران و تأثیر آن بر اقتصاد آتی کشور

آمریکا، آلمان و ژاپن رقابت می‌کند. در کشور ما مضاف بر این که از مزیت‌های موجود استفاده نمی‌شود، بهره‌وری نیروی کار هم به شدت پایین است، به طوری که از حدود ۸ ساعت کار روزانه، حداکثر یک ساعت آن مفید است، در حالی که این رقم در کشورهای پیشرفته و نوظهور، بالغ بر ۷ ساعت می‌باشد.

مشکل عمده موجود در کشور ما، عدم توجه به برنامه‌های اقتصادی است و اصولاً فرهنگ برنامه ریزی و تبعیت از برنامه در حال کمرنگ شدن است. به عنوان مثال، آمارها در مورد رشد اقتصادی از نرخ ۲ درصدی در سال گذشته حکایت دارند. رشد سال جاری هم نیم درصد پیش‌بینی می‌شود، در حالی که باید طبق نص برنامه چهارم و سند چشم‌انداز، رشد اقتصادی کشور به بیش از ۸ درصد برسد و این مسأله نشان می‌دهد که از رقم مذکور بسیار عقب‌تر هستیم.

مجموع موارد فوق، به انضمام اقتصاد نفتی ایران و نتایج منفی آن، سبب شده در حال حاضر، کشور درگیر مشکلات عدیده‌ای از جمله رکود باشد و درآمدها کفاف هزینه‌ها را ندهند. لذا علاوه بر کاهش تولید، به زودی با افت مصرف هم مواجه خواهیم شد.

در کنار همه این مسایل، بحث هدفمند کردن یارانه‌ها هم مطرح است. در خصوص لزوم انجام این اقدام هیچ شکی نیست، اما ابهامات فراوانی در خصوص این که تا چه حد برای اجرای صحیح این تصمیم برنامه ریزی شده وجود دارد. مرکز پژوهش‌ها تورم حاصل از هدفمند سازی را ۵۰ درصد اعلام می‌کند، اما دولت آن را تک رقمی پیش‌بینی می‌کند. این اختلاف فاحش، مبین ابهامات موجود در اجرای این طرح است.

از سوی دیگر، اشکال نظام یارانه‌ای تاکنون این بوده که یارانه‌ها به بخش مصرف تعلق می‌گرفتند، در حالی که در دیگر کشورهای دنیا، یارانه‌ها به بخش تولید تعلق می‌گیرند. متأسفانه هنوز با این همه تصمیم و طرح و برنامه، باز هم قرار است یارانه هدفمند شده به بخش مصرف بازگردد. تنها تفاوت آن است که پیش از این، یارانه‌ها به کالاهای مصرفی مثل نان تعلق می‌گرفتند، اما اکنون قرار است به حساب شخص مصرف کننده ریخته شوند. در چنین شرایطی، اگر رقم پرداختی به هر فرد معادل افزایش هزینه‌ها بعد از آزاد سازی قیمت‌ها نباشد، باز هم مزیت‌های خود را از دست می‌دهیم. مثلاً در بخش مسکن، به طور قطع درآمدها به موازات هزینه‌ها بالا نمی‌روند که این مسأله،

طبیعی است چنین رکودی در اقتصاد موجود باشد، رشدی بیش از نیم درصد نداشته باشیم. علت این موضوع را می‌توان در بی‌برنامگی و پیش‌بینی ناپذیر بودن کل جریانات حاکم بر اقتصاد کشور جست‌وجو کرد. نکته مهم دیگر، دولتی بودن اقتصاد است. با آن که دنیا بر نظام بازار تکیه دارد، در ایران دایماً شاهد کنترل‌ها و دستورات دولت در حوزه اقتصاد هستیم. در واقع دولت ۸۰ درصد اقتصاد را در اختیار دارد و در خصوص ۲۰ درصد مابقی هم هر گونه که بخواهد تصمیم‌گیری می‌کند. این مسأله باعث شده اختیار از فعالان بخش خصوصی سلب شود و از طرف دیگر، تمایل برای انحراف از دستورات دولت افزایش یابد. به عنوان مثال، بانک مرکزی نرخ بهره بانکی را ۱۲ درصد تعیین می‌کند، اما عملاً بانک‌ها تحت عناوین مختلف، نرخ‌های ۲۶ درصدی را از تسهیلات گیرندگان دریافت می‌کنند و به نوعی در صدد گریز از نرخ اعلامی برمی‌آیند. علاوه بر این، تفاوت بین نرخ‌های بهره، هزینه تولید را در کشور بالا برده و سبب شده کشورمان فرصت‌هایش را در عرصه اقتصاد از دست بدهد. لازم به ذکر است که کشورهای جهان سوم برای دستیابی به تراز بازرگانی مناسب در قیاس با کشورهای پیشرفته، باید از مزیت‌های خود حداکثر استفاده را بکنند؛ دقیقاً همان کاری که چین در حال حاضر انجام می‌دهد و با استفاده از نیروی کار فراوان و ارزان، با اقتصادهایی مانند

نشان می‌دهد که در صورت تداوم روند فعلی بهره برداری و افزایش آن، تا ۲۵ سال آینده چیزی از ذخایر مس قابل استفاده، باقی نخواهد ماند. از سوی دیگر، عیار کم منابع موجود، ناگزیر هزینه‌های مربوط به استخراج و پُرعیار سازی را افزایش می‌دهد که همین امر، لزوم استفاده از روش‌های بهینه استخراج را آشکار می‌کند. هم‌اکنون استحصال مس از سنگ معدن به دو روش پیرومتالورژی و هیدرومتالورژی انجام می‌گیرد که البته روش پیرو سهم عمده را به خود اختصاص داده است. اما این روش به دلیل هزینه‌های بالا، نیاز به مواد ثانویه و انرژی و همچنین ایجاد آلودگی زیست محیطی، چندان مقرون به صرفه نیست و در صورت امکان باید با روش‌های نوین جایگزین شود. بر همین اساس، معدن‌دو‌ه‌زار که اخیراً کار خود را آغاز کرده، از روش بیولیچینگ برای استخراج مس بهره می‌برد.

فشار تقاضا بر قیمت

علاوه بر بحث تولید، قیمت مس در بازار داخلی و بین‌المللی از دیگر مسایل حایز اهمیت در خصوص این فلز و محصولات مرتبط با آن است. افزایش تقاضای جهانی مس - به ویژه در هند، چین و بازارهای آسیایی - در کنار محدودیت‌های موجود بر سر راه تولید و عرضه که عمده‌تاً ناشی از عیار کم معادن باقیمانده می‌باشند، رشد روز افزون قیمت جهانی و متعاقباً قیمت داخلی این فلز را به دنبال داشته است؛ به طوری که هر کیلو گرم مس کاتدی از حدود ۶۷ هزار ریال در اواخر خرداد به حدود ۹۰ هزار ریال در اواخر آبان امسال رسیده که رشد ۳۴ درصدی را در این بازه زمانی نشان می‌دهد. همین روند، انگیزه افزایش تولید را در مسئولان این صنعت ایجاد کرده و مس را به طلایی دیگر برای کشورمان تبدیل کرده است. با این حال، در کنار برنامه ریزی برای افزایش تولید، مدیریت معادن مس موجود نباید مغفول واقع شود، چرا که این فلز در آینده می‌تواند به یک کالای استراتژیک برای کشور مبدل گردد. ■

عملکرد مسی (۱۳۸۹) تثن درصد

شرح تولید	طی شهریور ماه		شش ماهه اول	
	تولید	تغییر	تولید	تغییر
کل استخراج	۸,۲۳۰,۰۰۸	۵	۴۹,۹۶۲,۳۰۹	۹
سنگ سولفور	۳,۲۴۰,۶۰۱	۱۱	۱۸,۹۵۵,۸۳۲	۷
کنسانتره مس	۷۳,۵۸۵	-۶	۴۵۱,۲۴۴	-۲
آند	۲۴,۲۶۸	۸	۱۴۱,۶۶۵	۸
کاتد	۱۸,۲۲۹	۵	۱۱۰,۱۹۰	۵
مجموع ریخته‌گری‌ها	۸,۳۶۶	۳۹	۳۳,۱۱۹	۳

یادداشت: تغییرات نسبت به مدت مشابه سال ۸۸ هستند. استخراج: ماهنامه «اقتصاد ایران» از ایمیدرو

مسأله‌ای در کشور ما وجود ندارد. به همین خاطر، در ایران بنگاه‌ها و فعالان اقتصادی هرگز به فکر توسعه فعالیت خود نیستند، چرا که در این صورت، به شکل تصاعدی مشمول نظام تنبیهی مالیات می‌شوند. نظام مالیاتی ایران جزو ناعادلانه‌ترین نظام‌های مالیات‌گیری است که راه را برای فعالیت‌های زیرزمینی و قاچاق باز کرده است.

مواردی که ذکر شد، مجموعه اشکالاتی هستند که به رکود در کشور ما دامن زده‌اند. عدم بازنگری در رویکردها، قوانین و برنامه ریزی‌ها، این مشکلات را به تدریج، بیشتر و بیشتر می‌کنند و در صورت تداوم این وضعیت، فاصله ما با دیگر کشورها روز به روز افزایش خواهد یافت و به همان نسبت از اهدافمان دورتر خواهیم شد. ■

خود را اضافه کنند یا فعالیت‌های خود را توسعه دهند، مشمول معافیت مالیاتی می‌شوند، در حالی که چنین

نتیجه‌ای جز تشدید رکود را به دنبال نخواهد داشت. در شرایط کنونی، طرح‌های در دست اجرای بخش ساختمان با مشکل مواجه‌اند. در واقع، مشکلات مذکور و سردرگمی و بلا تکلیفی فعالان این حوزه، مانع از آغاز طرح‌های جدید شده و زایش و توسعه را در آینده به چالش کشانده‌اند.

در کنار عوامل داخلی، عوامل بیرونی هم که از اختیار ما خارج هستند باید مورد توجه قرار گیرند. به عنوان مثال، در سال ۸۷ رشد اقتصادی ایران در حالی سیر نزولی داشت که قیمت نفت به عنوان یکی از متغیرهای مؤثر بر رشد اقتصادی ایران افزایش یافته بود. حال اگر قیمت نفت - به هر نحوی - تا پایان سال جاری کاهش یابد، در این شرایط، به دلیل اتکا به درآمدهای نفتی، مشکلات سر باز می‌کنند. لذا باید علاوه بر بازنگری در برنامه ریزی‌های داخلی، مسایل خارجی و برون مرزی را هم در برنامه‌های آتی خود لحاظ کنیم.

فستیوال خلوت

هفدهمین نمایشگاه مطبوعات

اطلاع رسانی و قلم تبلیغات صورت گرفته را می‌توان به عنوان یکی از عوامل اصلی در کاهش استقبال مردم دانست. شاید اگر یک نمایشگاه یا برنامه جانبی دیگر در کنار این نمایشگاه برگزار می‌شد، می‌توانست

هفدهمین جشنواره و نمایشگاه بین‌المللی مطبوعات از سوم تا دهم آبان در مصلی امام خمینی (ره) برگزار شد. طبق اظهارات محمدعلی رامین، معاون مطبوعاتی وزارت ارشاد، در این دوره حدود ۲ هزار و

۴۰۰ نشریه سراسری و خبرگزاری داخلی و خارجی، هزار و ۶۰۰ نشریه استانی و ۲۰۰ نشریه دانشجویی شرکت کردند. نمایشگاه این دوره همچون سال‌های گذشته، خالی از حواشی و مسایل جانبی نبود. به عنوان نمونه، در همان روز نخست، تحریم نمایشگاه از سوی تعدادی از سایت‌های خبری معتبر و پرمخاطب به دلیل اعتراض نسبت به محل غرفه آنها، در صدر اخبار مربوط به این رویداد قرار گرفت. البته نحوه چینش غرفه‌ها و فضای اختصاص داده شده به مطبوعات و خبرگزاری‌های داخلی، انتقاد تعداد دیگری از اهالی رسانه را نیز در پی داشت.

بخشی از مردم را که شاید میانه‌ای هم با روزنامه و مجله ندارند، به این بهانه با فضای مطبوعات آشنا کند.

«اقتصاد ایران» در نمایشگاه

ماهنامه «اقتصاد ایران» در این دوره از نمایشگاه - همچون سال‌های گذشته - حضوری فعال داشت و مسؤولان کشور، به خصوص اهالی بخش خصوصی، در کنار اقتصاددانان، دانشجویان و علاقمندان به اقتصاد از غرفه ماهنامه بازدید کردند و دیدگاه‌ها، سؤالات و درد دل‌های خود را مطرح نمودند.

دکتر محمد نهاوندیان، رییس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، مهندس بابک افقهی، رییس سابق سازمان توسعه تجارت و محمدرضا سبزه‌علیپور، رییس مرکز تجارت جهانی ایران، از جمله بازدید کنندگان غرفه «اقتصاد ایران» در هفدهمین دوره نمایشگاه بین‌المللی مطبوعات بودند.

راهکارهای جلوگیری از رکود

اقتصاد ایران بر پایه تولید و صادرات استوار نبوده و توجه ما به بخش خصوصی، توجهی جدی نیست. در یک نگاه کلی باید گفت اقتصاد کشورمان از خصوصیات یک اقتصاد فرا مرزی و بین‌المللی تبعیت نمی‌کند. صادرات ما بیشتر جنبه سنتی دارد. بنابراین برای حل معضل رکود، یکی از راهکارها، داشتن نگاه صادرات محور و تولید با کیفیت جهان پسند در حوزه اقتصاد است.

از این جیب به آن جیب

ساختار اقتصاد ما سبب شده خواه ناخواه، دولت صاحب اقتدار و دارای نقشی تعیین کننده باشد. دولت باید در اصل سیاست گذار باشد و فقط در مواردی که بخش خصوصی تخلفی مرتکب می‌شود، وارد عمل شود. وقتی دولت خود عامل است، تمایلی به متضرر شدن ندارد و لذا به هر قیمتی سعی در اقناع مصرف کننده دارد. در این بین، اگر چه دولت سعی می‌کند از طریق اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی نقش خود را در اقتصاد کاهش دهد، اما خصوصی سازی‌های صورت گرفته، نوعی "خصوصی بازی" بوده‌اند و بخش قابل توجهی از واگذاری‌ها، صرفاً از یک نهاد دولتی به یک نهاد دولتی دیگر یا نهادی شبه دولتی انجام شده‌اند. در بخش‌هایی هم که تحت عنوان واگذاری به بخش خصوصی واقعی اجرایی شده، مدیریت، همان مدیریت دولتی است و سهام‌دار حقیقی، سهمی از مدیریت ندارد.

مشکل دیگر به نظام مالیاتی ایران مربوط است. مالیات در کشور ما توسعه‌گرا نیست. در بسیاری از کشورهای دنیا، بنگاه‌های خصوصی هر چقدر سرمایه